

Wiesława Liszke

Przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego przez kuratora sądowego

1. Zagadnienia wstępne

Europejska polityka penitencjarna i standardy określone w Europejskich Regulach Więziennych zmierzają do redukcji różnic między życiem więziennym a życiem na wolności oraz ku upodmiotowieniu więźnia (reg. 65). Wskazują także na konieczność prospołecznych oddziaływań wobec osób pozbawionych wolności we współczesnych zakładach karnych (reg. 67–69).

Zgodnie z Kodeksem karnym wykonawczym w Polsce wykonanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanых postaw, w szczególności odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymywania się od powrotu do przestępstwa (art. 67 § 1 k.k.w.). Zrealizowanie tak określonych celów kary pozbawienia wolności stanowi poważne wyzwanie wychowawcze, zarówno dla skazanego, jak również dla społeczeństwa. Praca resocjalizacyjna z osobami pozbawionymi wolności, ich rehabilitacją i readaptacją powinna być zapoczątkowana w czasie odbywania kary, najwcześniej jak to możliwe.

Służbie więziennej ustawodawca powierzył wykonywanie określonych prawem zadań związanych z realizacją celów wykonania kary. Dla osiągnięcia tych celów prowadzone są wobec pozbawionych wolności indywidualizowane oddziaływania, w ramach określonych w ustawie systemów wykonania kary, w różnych rodzajach i typach zakładów karnych. W oddziaływaniach na skazanych uwzględnia się przede wszystkim pracę i zdobywanie kwalifikacji zawodowych, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, podtrzymywanie kontaktów z rodziną oraz stosowanie środków terapeutycznych (art. 67 § 1 i 2 k.k.w.).

Prowadzeniem oddziaływań penitencjarnych wobec pozbawionych wolności w zakładzie karnym koordynuje dział penitencjarny. Wychowawca natomiast prowadzi oddziaływania penitencjarne w powierzony mu grupie wychowawczej (§ 3 pkt. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych¹).

¹ Dz. U. Nr 151, poz. 1469.

W Kodeksie karnym wykonawczym wyraźnie podkreślono znaczenie końcowej fazy odbywania kary pozbawienia wolności. Wraz ze zbliżającym się terminem zwolnienia z zakładu karnego osoby pozbawionej wolności służba więzienna podejmuje wobec niej zintensyfikowane działania pomocowe związane z ułatwieniem readaptacji społecznej.

Ustawodawca umożliwił także podjęcie szczególnych oddziaływań wobec skazanego, co do którego zakłada się, że oczekujące go warunki życia po opuszczeniu zakładu karnego mogą utrudniać jego życie na wolności. Mając na względzie, że nie wszystkie problemy skazany będzie mógł rozwiązać sam, czy nawet przy pomocy służby więziennej, ustawodawca przyznał mu możliwość uzyskania, za jego zgodą, wsparcia w postaci przygotowania do opuszczenia zakładu karnego i życia na wolności ze strony kuratora sądowego oraz przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, których celem działania jest pomoc skazanym w readaptacji, kościołów i innych związków wyznaniowych oraz osób godnych zaufania (art. 164 § 1 i 2 k.k.w.).

2. Cele i podstawy prawne przygotowania skazanego do życia na wolności

Cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego, obejmują rehabilitację i społeczną readaptację osoby pozbawionej wolności. Według G. Szczygieł, pomoc w readaptacji społecznej rozumieć należy jako „oferowaną przez administrację zakładu karnego, kuratorów sądowych i inne podmioty świadczące pomoc skazanym w powrocie do społeczeństwa, pomoc w procesie uczenia się skazanych pełnienia ról społecznych oraz umiejętności korzystania ze swoich praw i zaspakajania swoich potrzeb przy respektowaniu praw innych”².

Zdaniem T. Szymanowskiego, termin „społeczna readaptacja” „charakteryzuje się nie tylko powstrzymaniem się od popełniania przestępstw, ale także właściwym funkcjonowaniem w społeczności (w środowisku rodzinnym, pracy, sąsiedztwie czy też grupie rówieśniczej), czyli przestrzeganiem nie tylko norm prawnych, ale również społecznych i podstawowych norm etycznych”³. T. Szymanowski podkreśla, że w samym skazanym, w jego przekonaniach, powinny dokonać się pozytywne zmiany prowadzące go do właściwego pełnienia ról społecznych na wolności.

W celu ułatwienia społecznej readaptacji, a w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa, skazanym oraz ich rodzinom powinno

² G. B. Szczygieł, *Społeczna readaptacja skazanych w polskim systemie penitencjarnym*, Białystok 2002, s. 12.

³ T. Szymanowski, (w:) T. Szymanowski, Z. Świda, *Komentarz do Kodeksu karnego wykonawczego*, Warszawa 1998.

udzielać się niezbędnej pomocy, zwłaszcza materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy i zakwaterowania oraz porad prawnych. Pomocy tej udzielają właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz kuratorzy sądowi. Pomocy tej mogą również udzielać podmioty, o których mowa w art. 38 § 1 k.k.w., tj. przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, których celem działania jest niesienie pomocy skazanym, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania.

Okres do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary stanowi w miarę potrzeby czas niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu, zwłaszcza dla nawiązania kontaktu z kuratorem sądowym. Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencyjna (art. 164 § 1 k.k.w.). Okres przygotowania skazanego do życia po zwolnieniu, może również wyznaczyć sąd penitencyjny w postanowieniu o udzieleniu lub odmowie warunkowego zwolnienia, jeżeli uzna to za niezbędne (art. 164 § 2 k.k.w.). W okresie przygotowania skazanego do życia po zwolnieniu, skazany powinien w miarę możliwości odbywać karę w zakładzie karnym położonym najbliżej przyszłego miejsca zamieszkania (art. 165 § 1 k.k.w.).

Dyrektor zakładu karnego może udzielić skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że będzie przestrzegał porządku prawnego – zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego, łącznie na czas do 14 dni. Celem udzielenia tego zezwolenia jest umożliwienie skazanemu osobistego podjęcia starań o uzyskanie po zwolnieniu z zakładu karnego możliwości zamieszkania i pracy (art. 165 § 2 k.k.w.).

Jeżeli wobec skazanego zostanie wydana decyzja komisji penitencyjnej lub wydane postanowienie sądu w przedmiocie przygotowania skazanego do życia po zwolnieniu przez kuratora sądowego, czynności związane z realizacją zadania może wykonać kurator zawodowy lub kurator społeczny. W praktyce na ogół zadania pomocowe wobec pozbawionych wolności realizują kuratorzy zawodowi, aczkolwiek zdarza się, że bardzo dobrze radzą sobie w wykonaniu tych zadań również doświadczeni kuratorzy społeczni współpracujący z kuratorem zawodowym. Kurator sądowy lub podmioty wymienione w art. 38 § 1 k.k.w., a więc stowarzyszenia, fundacje, organizacje oraz instytucje, jak również kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania, które będą realizować powierzone zadanie, ustalają ze skazanym zakres niezbędnej pomocy w społecznej readaptacji oraz sposób jej udzielenia (art. 165 § 3 k.k.w.).

Z praktyki wiadomo, że nie wszyscy skazani po izolacji więziennej wymagają szczególnego trybu przygotowania ich do życia na wolności. Są skazani, którzy wykazują wysoki poziom samodzielności, mają ugruntowaną sytuację osobistą oraz zapewniony powrót do domu. Zastosowanie tego trybu w zasadzie powinno dotyczyć tylko tych skazanych, którzy nie poradzą sobie

sami z czekającymi na wolności problemami, ale równocześnie godzą się na wzięcie odpowiedzialności za swoją przyszłość.

3. Metodyka wykonywania zadań wynikających z art. 164 k.k.w. i art. 165 § 3 k.k.w. przez kuratora sądowego

Sposób wykonywania zadań wynikających z art. 164 k.k.w. i art. 165 § 3 k.k.w. reguluje w pewnym zakresie § 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych⁴, wydanego na podstawie art. 12 ustawy o kuratorach sądowych⁵.

Kurator dla dorosłych po otrzymaniu decyzji komisji penitencjarnej lub orzeczenia sądu penitencjarnego:

- sporządza we współdziałaniu ze skazanym oraz w oparciu o analizę akt penitencjarnych i akt sprawy karnej oraz rozpoznanie sytuacji rodzinnej i środowiskowej skazanego – program wolnościowy;
- przygotowuje środowisko rodzinne i społeczne do powrotu skazanego;
- współorganizuje pomoc postpenitencjarną poprzez rozpoznanie potrzeb skazanego i jego rodziny oraz kształtowanie umiejętności samodzielnego rozwiązywania trudności życiowych, współdziałając ze skazanym i służbą penitencjarną zakładów karnych, a ponadto organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 k.k.w.;
- współdziała ze stowarzyszeniami, fundacjami, organizacjami, instytucjami i innymi podmiotami, których celem działania jest pomoc w społecznej re-adaptacji skazanych.

Cytowane rozporządzenie reguluje zakres zadań, które kurator powinien wykonać, ale również techniki pracy kuratora (kurator: sporządza program wolnościowy, analizuje akta, rozpoznaje sytuację rodzinną i środowiskową, współorganizuje pomoc, kształtuje samodzielność w skazanym, współdziała ze skazanym i przedstawicielami instytucji).

Analiza uregulowań pozwala sformułować cztery fazy realizacji zadań związanych z przygotowaniem skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego:

- fazę zbierania informacji o skazanym i jego środowisku rodzinnym w celu rozpoznania jego trudności, z którymi może sobie nie poradzić sam po opuszczeniu zakładu karnego;

⁴ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania obowiązków kuratorów sądowych (Dz. U. Nr 112, poz. 1064).

⁵ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. Nr 98, poz. 1071).

- fazę opracowania programu wolnościowego, ułatwiającego skazanemu pokonywanie trudności;
- fazę realizacji zaplanowanych w programie zadań;
- fazę dokonania oceny efektów podjętych działań i zakończenia realizacji programu.

W fazie rozpoznawczej, podczas rozmowy kuratora ze skazanym, on sam powinien wskazać kuratorowi swoje problemy związane z powrotem do wolności, których nie będzie w stanie pokonać oraz określić, jakie są jego oczekiwania pomocowe.

Kurator sądowy niezależnie od przeprowadzonej rozmowy ze skazanym, zapoznaje się z aktami penitencjarnymi a także w miarę możliwości i potrzeby z aktami sprawy karnej, rozpoznaje sytuację życiową skazanego, analizuje uzyskane informacje i na ich podstawie zakłada hipotetyczne możliwości rozwiązania problemów i udzielenia pomocy skazanemu. Wskazanym jest skonsultowanie założeń z wychowawcą.

W razie braku w aktach penitencjarnych aktualnych informacji odnośnie sytuacji rodzinnej i środowiskowej skazanego, kurator lub na wniosek kuratora dyrektor zakładu karnego może wystąpić o dokonanie ustaleń w trybie art. 14 k.k.w. w drodze wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez właściwego kuratora sądowego w miejscu zamieszkania lub pobytu skazanego. Praktyka pokazuje, że zazwyczaj kurator sądowy przygotowujący i realizujący program wolnościowy nie jest tym kuratorem, który będzie właściwym miejscowo do kontynuowania oddziaływań wobec skazanego na wolności. Dlatego też w czasie realizacji programu występuje konieczność korespondencyjnej i telefonicznej współpracy obu kuratorów sądowych. Po zebraniu informacji przez kuratora, w porozumieniu ze skazanym, kurator opracowuje na piśmie program wolnościowy.

Na podstawie osobistego zawodowego doświadczenia oraz kontroli akt spraw wykonywanych przez kuratorów mogą wskazać, że programy wolnościowe najczęściej dotyczą podejmowania działań pomocowych z obszarów rozwiązywania problemów mieszkaniowych, socjalno-bytowych, problemów osobistych i rodzinnych, problemów zdrowotnych i problemów prawnych osób pozbawionych wolności. Zakres świadczonej pomocy w wielu przypadkach może być wielowątkowy i dotyczyć kilku problemów, które będą się ze sobą łączyć, a zatem wymagać stopniowania pokonywania trudności.

W programie wolnościowym kurator powinien określić zdiagnozowane problemy skazanego i zaproponować sposoby ich rozwiązania. Program powinien precyzyjnie określać zaplanowane zadania do wykonania i wskazywać podmioty, które poszczególne czynności będą realizować. W razie potrzeby zabezpieczenia środków finansowych niezbędnych na realizację programu, kurator powinien wraz z programem wolnościowym przygotować plan środków finansowych, które mogą być przyznane z celowego funduszu pomocy post-

penitencjarnej (w czasie odbywania kary przez dyrektora zakładu karnego, a po opuszczeniu zakładu karnego przez prezesa sądu rejonowego).

Plan finansowania realizacji programu w ramach funduszu pomocy post-penitencjarnej w szczególności dotyczyć powinien:

- pokrycia kosztów czasowego zakwaterowania skazanego;
- sfinansowania poradnictwa prawnego lub innego specjalistycznego;
- finansowania kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje i umiejętności skazanego;
- pokrycia kosztów leczenia, rehabilitacji zdrowotnej, pomocy terapeutycznej, uzyskania orzeczeń lekarskich;
- pokrycia kosztów zakupu odzieży i niezbędnych sprzętów domowych;
- zakupu bonów żywnościowych i środków higieny osobistej;
- uzyskania dowodu osobistego i innych dokumentów;
- dofinansowania zobowiązań czynszowych (§ 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej)⁶.

Opracowując program, kurator także powinien zaplanować częstotliwość spotkań ze skazanym oraz zasady przekazywania informacji z przebiegu realizacji programu. W praktyce realizowanie programu wolnościowego wymaga dość częstych rozmów ze skazanym, podczas których kurator musi wykazać się umiejętnością technik prowadzenia rozmowy, efektywnego słuchania i zrozumienia problemów swego rozmówcy.

Realizacja określonej w programie wolnościowym pomocy zazwyczaj przekracza możliwości kuratora sądowego, przygotowującego skazanego do wolności. Zgodnie z art. 41 k.k.w., niezbędnej pomocy skazanym opuszczającym zakłady karne udzielają właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe, jak również kościoły i związki wyznaniowe określone w art. 38 k.k.w. Tak więc, kurator sądowy jest tylko projektodawcą i organizatorem programu wolnościowego, który w rzeczywistości będzie realizowany przy współdziałaniu ze skazanym, służbą penitencjarną zakładu karnego oraz z organami i organizacjami wskazanymi w art. 41 i art. 38 k.k.w. Rolą kuratora jest także koordynowanie realizacją programu i bieżące omawianie ze skazanym wyników podejmowanych działań przez podmioty uczestniczące w jego realizacji. Prowadzenie rozmów ze skazanym powinno uświadomić skazanemu możliwości rozwiązania problemu, obudzić w nim wiarę jako czynnik przetrwania trudnych chwil, a także powinno stanowić element motywujący skazanego do odpowiedzialności za dokonywanie własnych wyborów.

Należy wyraźnie podkreślić, że jednym z celów programu jest kształtowanie w skazanym umiejętności samodzielnego rozwiązywania trudności

⁶ Dz. U. Nr 69, poz. 618.

życiowych. A zatem kurator w okresie realizacji programu, nie powinien w skazanym utrzymywać tzw. „komfortu izolacji” i wyręczać skazanego w podejmowaniu działań, które może wykonać sam skazany. Kurator powinien udzielać skazanemu wsparcia, zachęcać do aktywności i samodzielnego działania, np. poprzez udzielanie poradnictwa, informowanie, pomoc w sformułowaniu i napisaniu pisma do właściwej do udzielenia pomocy instytucji czy napisaniu listu do bliskiej osoby lub w uzasadnionych sytuacjach wniosku do sądu penitencjarnego o zastosowanie dozoru względem skazanego po odbyciu kary w trybie art. 167 § 1 k.k.w.

Udzielanie skazanemu informacji powinno łączyć się z precyzyjnym wskazaniem instytucji lub osoby, która będzie właściwa do zainteresowania problemem skazanego i udzieleniem pomocy jakiej oczekuje (należy podać adres i numer telefonu kontaktowego).

Kurator sądowy przy realizacji programu wolnościowego nie może przejmować obowiązków ciężących na pracownikach służby więziennej (wychowawcy, psychologu czy członkach komisji penitencjarnej), a jedynie z tymi podmiotami współdziałać. Kurator nie może być również mediatorem w konfliktach między skazanym a służbą więzienną. Nieodzownym zatem jest zapoznanie się przez kuratora sądowego z regulaminem organizacyjno-porządkowym wykonywania kary pozbawienia wolności oraz z obowiązkami służby więziennej w zakresie zasad postępowania w okresie przygotowania skazanego do zwolnienia (oddział 12 rozdziału X k.k.w.).

Przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego jest procesem, który trwa w określonym czasie. Kurator sądowy, skazany i służba więzienna powinny wpływać na jego pozytywny przebieg poprzez rzeczywiste współdziałanie i wzajemne uzupełnianie się w realizacji zaplanowanych zadań, zmierzających do efektywnego osiągnięcia celów przygotowania skazanego do życia na wolności.

Idealnym rozwiązaniem byłoby wypracowanie uniwersalnego systemu pomocy pozbawionym wolności, który rozpoczynałby się w zakładzie karnym, a kontynuowany był na wolności. Wówczas proces integracji więźnia ze społeczeństwem byłby procesem ciągłym. Warunkiem do wypracowania takiego systemu jest efektywne współdziałanie służby więziennej z kuratorską służbą sądową, z systemem pomocy społecznej oraz z organizacjami pozarządowymi.

4. Dokumentacja z realizacji czynności kuratora sądowego, związanych z przygotowaniem skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Do zespołu kuratorskiej służby sądowej sądu rejonowego właściwego według miejsca usytuowania zakładu karnego, w którym aktualnie przebywa

skazany, wpływa decyzja komisji penitencjarnej lub postanowienie sądu penitencjarnego w przedmiocie wyznaczenia okresu niezbędnego do przygotowania skazanego do zwolnienia przez kuratora sądowego. Wpływający dokument rejestrowany jest w kontrolce „Ps” i choć przepisy tego nie regulują, wskazanym jest założenie obwoluty, w której będą gromadzone dokumenty z przebiegu wykonania zadania oddzielnie dla każdego skazanego.

Kierownik zespołu kuratorskiego przydziela wykonanie zadania właściwemu kuratorowi zawodowemu lub społecznemu, w zależności od podziału obowiązków i zadań wykonywanych w zespole (§ 63 pkt 1 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych).

Kurator przygotowujący skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego w obwolutie sprawy o symbolu „Ps” i kolejnym nadanym numerze będzie gromadził dokumenty, w szczególności:

- pismo przewodnie, decyzję komisji penitencjarnej, postanowienie sądu penitencjarnego,
- opracowany program wolnościowy,
- plan udzielenia pomocy ze środków funduszu pomocy postpenitencjarnej,
- kopie przekazania programu wolnościowego, planu udzielenia pomocy ze środków funduszu pomocy postpenitencjarnej właściwym podmiotom, które będą realizowały program,
- kopie pism wysyłanych do podmiotów, z którymi kurator będzie współpracował w celu rozwiązania problemu i zrealizowania programu,
- informacje wpływające od podmiotów współdziałających w rozwiązaniu problemów i udzielających pomoc skazanemu,
- notatki z przeprowadzonych rozmów na terenie zakładu karnego i dokonanych ustaleń telefonicznych,
- kopie wystąpień o przeprowadzenie wywiadu środowiskowego lub dokonanie innych ustaleń i wpływające do kuratora odpowiedzi,
- końcową ocenę przebiegu i wyników realizacji programu wolnościowego.

Przepisy prawne nie regulują, jak należy postępować z dokumentacją w przypadkach nagłych, na przykład związanych z przetransportowaniem skazanego do innego zakładu karnego oraz po zakończeniu wykonania zadania. Względy racjonalne przemawiają jednak za tym, aby dokumentacja zgromadzona w obwolutie, a dotycząca już podjętych i wykonanych czynności przez kuratora i inne osoby zaangażowane w pomoc skazanemu, była przekazywana według „drogi za skazanym”, a więc:

- jeżeli skazany zostanie przetransportowany do innego zakładu karnego poza terenem działania kuratora, dokumentacja powinna być przesłana do właściwego zespołu kuratorskiej służby sądowej w celu kontynuowania rozpoczętych działań;
- jeżeli skazany opuści zakład karny na skutek warunkowego zwolnienia, dokumentacja powinna być przesłana do właściwego zespołu kuratorskiej

służby sądowej i przekazana kuratorowi, któremu będzie powierzono sprawowanie dozoru;

- jeżeli skazany opuści zakład karny na koniec kary i zostanie zastosowany wobec niego dozór na podstawie art. 167 § 1 k.k.w., dokumentacja powinna być przesłana do właściwego zespołu kuratorskiej służby sądowej i przekazana kuratorowi zawodowemu wykonującemu tenże dozór;
- jeżeli skazany opuści zakład karny na koniec kary i kurator przygotowujący skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego opracował plan pomocy finansowej ze środków funduszu postpenitencjarnego, plan ten powinien być przekazany właściwemu zespołowi kuratorskiej służby sądowej, w którym plan pod względem finansowym zostanie zrealizowany;
- jeżeli nie wystąpi żadna z opisanych sytuacji i skazany opuści zakład karny po odbyciu kary w całości, dokumentacja (analogicznie jak teczka dozoru) powinna być przekazana właściwemu sądowi w celu załączenia do akt sprawy karnej, w której skazany odbywał karę pozbawienia wolności.

Sugerując wskazane rozwiązania dotyczące gromadzenia i przekazywania dokumentacji po wykonaniu zadania przez kuratora przygotowującego skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, brałam pod uwagę wyeliminowanie konieczności powielania wykonanych wcześniej czynności przez innych kuratorów sądowych, którym zadania zostaną zlecone w przyszłości, w tym kuratora sprawującego dozór lub świadczącego pomoc z funduszu postpenitencjarnego.

Racjonalnym jest, aby dokumentacja związana z przygotowaniem skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego ostatecznie została załączona do akt sprawy karnej i archiwizowana łącznie ze sprawą, w której skazany odbywał karę pozbawienia wolności.

5. Uwagi końcowe

Właściwe przygotowanie skazanego do zwolnienia z zakładu karnego, może mieć istotny wpływ na efekty wykonania kary. Może je zwiększać lub przeciwnie – może je niekiedy wręcz unicestwiać. Dlatego wszystkie podmioty, którym powierza się realizację zadań związanych z pomocą w społecznej readaptacji osób zwolnionych z zakładów karnych, powinny być nastawione na rzeczywiste wspieranie skazanych, a świadczona pomoc powinna być użyteczna dla osoby opuszczającej zakład karny. Pomocowość to szereg działań, które muszą być dostosowane do potrzeb klienta, w tym przypadku osoby opuszczającej zakład karny i oczekującej pomocy. W żadnym razie nie może pomocy cechować sformalizowane podejście do wykonywania czynności wynikających z zakresu obowiązków (pracowniczych, regulaminów czy uregulowań statutowych), bowiem będzie ono działaniem pozorowanym i zaprzeczeniem pomocowości.

W praktyce kuratorskiej przy realizacji zadań związanych z przygotowaniem skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego kuratorzy sądowi mają wiele dobrych pomysłów i chęci, ale także wątpliwości co do sposobu postępowania i dokumentowania przebiegu realizacji programu wolnościowego. Kuratorzy sądowi sami wypracowują standardy postępowania, które mogą się różnić w poszczególnych okręgach sądowych. Jako autorka przedstawiłam Czytelnikom schemat działania kuratorów sądowych w okręgu Sądu Okręgowego w Łodzi. Żywię nadzieję, że na forum nowego kwartalnika „Probacja” wypowiedzą się na powyższy temat kuratorzy sądowi z innych okręgów sądowych, a różnorodne i twórcze podejście do problemów wpłynie na podniesienie jakości naszej pracy w służbie kuratorskiej.

W załączeniu godzi się przedstawić schemat postępowania przy realizacji art. 164 i art. 165 § 3 k.k.w.



Ryc. 1. Realizacja art. 164 i art. 165 k.k.w. przez kuratora sądowego.